

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกัน
ระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม
พ.ศ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคล
และประโยชน์ส่วนรวม

เหตุผล

เนื่องด้วยหลักการประการสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินจะต้องเป็นไปด้วยความ
โปร่งใสและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน รวมทั้งต้องปราศจากความเคลือบแคลงสงสัยในความ
ซื่อสัตย์สุจริตในการบริหารราชการแผ่นดิน อันเนื่องมาจากการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลของ
เจ้าหน้าที่ของรัฐและประโยชน์ส่วนรวม ประกอบกับประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญา
สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ.2003 (พ.ศ.๒๕๔๖) จึงมีผลให้ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี
ของอนุสัญญาดังกล่าวตั้งแต่วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวนี้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม แต่โดยที่บทบัญญัติของกฎหมายปัจจุบันยังไม่มี
ความชัดเจนและครอบคลุมในการป้องกันและแก้ไขการกระทำในลักษณะที่เป็นการขัดกันระหว่าง
ประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม สมควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนและมีมาตรการป้องกัน
และแก้ไขการกระทำนั้นให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และครบถ้วนถูกต้องตามบทบัญญัติของ
อนุสัญญาดังกล่าว ตลอดจนเพื่อเป็นการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในภาครัฐอย่างมั่นคงและ
ยั่งยืน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

พ.ศ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น(UNCAC) ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ปรับตามนิยามกฎหมายปี ๕๔) เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ ไม่ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ (ปรับตาม UNCAC และ ป.อาญา)

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือหน่วยงานอื่นใดที่ดำเนินกิจการของรัฐตามกฎหมายและได้รับเงินอุดหนุนหรือเงินหรือทรัพย์สินลงทุนจากรัฐ

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ

ข้าราชการการเมือง

- (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่าย

รัฐสภา

- (๗) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๘) เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“คู่สมรส” หมายความว่า รวมถึงกรณีชายและหญิงซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส

ทะเบียนสมรส

“ญาติ” หมายความว่า (ปรับให้สอดคล้องกับร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๘)

- (๑) บุพการีของตน
 - (๒) ผู้สืบสันดานของตน
 - (๓) คู่สมรสของบุตรของตน
 - (๔) พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันของตนหรือของคู่สมรส
 - (๕) ลูก ป้า น้า อาของตนหรือของคู่สมรส
 - (๖) บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยายของคู่สมรส
 - (๗) บุตรของบุคคลตาม (๔)
 - (๘) บุตรของบุตรของพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกันของตน
- ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีความเกี่ยวพันโดยทางนิตินัยหรือพฤตินัย

“โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้” หมายความว่ารวมถึง

- (๑) การปลดหนี้ หรือการลดหนี้ให้เปล่า
 - (๒) การให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย
 - (๓) การเข้าค้าประกันโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม
 - (๔) การให้ค่านายหน้าหรือค่าธรรมเนียมการเป็นตัวแทน
 - (๕) การขาย การให้เช่าซื้อทรัพย์สิน เกินมูลค่าที่เป็นจริง ตามที่ปรากฏในท้องตลาด
 - (๖) การให้ใช้สถานที่ ยานพาหนะ หรือทรัพย์สิน โดยไม่คิดค่าเช่า หรือค่าบริการ หรือคิดค่าเช่าหรือค่าบริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๗) การให้ใช้บริการโดยไม่คิดค่าใช้บริการ หรือคิดค่าใช้บริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๘) การให้ส่วนลดในสินค้า หรือทรัพย์สินที่จำหน่าย โดยให้ส่วนลดมากกว่าที่ให้กับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๙) การให้เดินทาง หรือให้ขนส่งบุคคล หรือสิ่งของโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๑๐) การจัดเลี้ยง การจัดมหรสพ หรือการบันเทิงอื่น ให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๑๑) การให้บริการวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร กฎหมาย หรือบัญชี โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
 - (๑๒) การอื่นซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้นั้นได้รับประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ หรือไม่ต้องออกค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ประกาศกำหนด
- “คณะกรรมการ ป.ป.ช.” หมายความว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการใดโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมของรัฐและประชาชนเป็นสำคัญ ต้องใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ที่ตนมีอยู่ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และต้องไม่กระทำการใดในประการที่จะก่อให้เกิดความไม่เชื่อถือหรือความไม่ไว้วางใจในการปฏิบัติราชการ โดยต้องไม่รับหรือตกลงที่จะรับเงินอามิสสินจ้างมาเป็นสินน้ำใจหรือรางวัลตอบแทนเพื่อใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่โดยทุจริต และต้องไม่แสวงหาประโยชน์หรือทรัพย์สินจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยการรับหรือตกลงที่จะรับค่าตอบแทน หรือสินน้ำใจอื่น ๆ หรือรางวัลตอบแทน เพื่อแลกเปลี่ยนกับการให้คำแนะนำหรือการบริการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ (ปรับตาม UNCAC และประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาอังกฤษ)

มาตรา ๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใดอันมีลักษณะเข้ามามีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือบุคคลอื่น ซึ่งเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมไม่ได้ แต่การใช้ตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานนั้น มิให้ถือว่าเป็นการกระทำตามวรรคนี้

การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมตามวรรคหนึ่งด้วย (ปรับตามร่างรัฐธรรมนูญปี ๕๘)

(๑) กำหนดนโยบายหรือเสนอกฎหมายหรือกฎซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อกิจการที่ดิน คู่สมรส บุตร หรือบิดามารดา มีส่วนได้เสียอยู่

(๒) นำความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ตนมีต่อบุคคลอื่น มาประกอบการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลนั้น

(๓) กระทำการใด ดำรงตำแหน่งใด หรือปฏิบัติภารกิจใด ในฐานะส่วนตัว ที่ก่อให้เกิดความเคลือบแคลงว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบตามหน้าที่ หรือเป็นการเสื่อมเสียแก่ตำแหน่งหน้าที่

(๔) การใช้เวลาราชการหรือหน่วยงาน เงิน ทรัพย์สิน บุคลากร บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกของรัฐทางราชการหรือหน่วยงาน ไปหรือของหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของตนเองหรือบุคคลผู้อื่นซึ่งไม่มีสิทธิโดยทุจริต เว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมายหรือกฎ

(๕) การกระทำที่เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๖) การใช้ข้อมูลภายในของรัฐที่ยังเป็นความลับอยู่ที่ตนได้รับหรือทราบจากการปฏิบัติราชการ การปฏิบัติหน้าที่ หรือในตำแหน่งหน้าที่โดยทุจริต

(๗) การริเริ่ม เสนอ จัดทำ หรืออนุมัติโครงการของรัฐโดยทุจริตเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

(๘) การใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งตนมีอยู่ไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยอิสระในการใช้อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งอื่นโดยทุจริตไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

การกระทำตาม (๕) (๘) ที่จะถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ต้องเป็นการกระทำเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งดำรงตำแหน่งอื่น กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) อนุมัติ อนุญาต รับผิดชอบ หรือให้สิทธิประโยชน์ อันอาจคำนวณเป็นเงินได้

(๒) ให้สัมปทาน ทำสัญญา หรือทำนิติกรรม อันเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

(๓) บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนขั้นเงินเดือน โอน ย้าย หรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม (๕) (๘) พ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่

(๔) ไม่แจ้งความหรือร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๕) ไม่ฟ้อง ไม่ดำเนินคดี หรือถอนฟ้อง ไม่ว่าจะเป็คดีแพ่งหรือคดีอาญา

(๖) ไม่บังคับทางปกครอง หรือไม่บังคับคดี

(๗) กระทำการหรือไม่กระทำการอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด

การกระทำใดตามวรรคสอง (๑) (๒) (๓) และ (๔) ที่จะถือว่าเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม และจะใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่มาใช้บังคับกับการกระทำของคู่สมรสและบุตรของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย และให้ถือว่าการกระทำของคู่สมรสหรือบุตรดังกล่าวเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย เว้นแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นเป็นใจหรือยินยอมด้วยในการกระทำของคู่สมรสหรือบุตรดังกล่าว

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่มาใช้บังคับกับการกระทำของญาติซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐรู้เห็นเป็นใจหรือยินยอมด้วย และให้ถือว่าการกระทำของญาติซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรดังกล่าวเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

มาตรา ๖ ในกรณีที่บุคคลใดได้รับประโยชน์จากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรส บุตรหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๕ ให้ถือว่าบุคคลนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำ ความผิด และรับโทษเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรส บุตรหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แล้วแต่กรณี เว้นแต่บุคคลนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมด้วยในการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรส บุตรหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว

มาตรา ๗ ให้ถือว่าความผิดตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ ที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา หรือเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ และให้ถือเป็นเหตุให้ถูกถอดถอนจากตำแหน่งได้

มาตรา ๘ บรรดาของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทริพยีนส์ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่มีผู้มอบให้ในโอกาสที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ของตนหรือตามที่ได้รับมอบหมาย แม้ว่าผู้มอบจะระบุให้เป็นการส่วนตัวก็ตาม ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.

ประกาศกำหนด ให้ตกเป็นของรัฐทั้งสิ้น เว้นแต่เป็นสิ่งที่ได้รับตามปกติฐานะในการปฏิบัติหน้าที่หรือเป็นการรับการให้ตามธรรมเนียมจรรยาหรือเป็นการรับการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ที่ตนไม่มีสิทธิรับไว้ตามวรรคหนึ่งต้องรายงานและส่งมอบสิ่งนั้นให้หน่วยงานที่ตนสังกัด และให้หน่วยงานนั้นจัดทำบัญชีไว้เป็นหลักฐานและเก็บรักษาหรือจัดการสิ่งนั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับกับคู่สมรสและญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ คู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนข้อเท็จจริง หากพบว่ามิใช่ ให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีอาญาและยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งยึดหรืออายัดของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ตามวรรคหนึ่ง ถ้าของขวัญ ของที่ระลึก เงิน ทรัพย์สินนั้น สูญหายหรือเสียหาย หรือได้ใช้ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ไปแล้วให้พนักงานอัยการเรียกให้ใช้ราคาหรือค่าเสียหายด้วย

การได้สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามวรรคสี่ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจได้สวนข้อเท็จจริงและดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดตามมาตรา ๕ และมาตรา ๖ และให้นำบทบัญญัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือมีการกล่าวหาว่าผู้ใดมีพฤติการณ์ส่อว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๖ หรือมีการแจ้งว่ามีการกระทำความผิดดังกล่าว แม้จะไม่ได้ระบุชื่อผู้แจ้ง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการได้สวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นโดยเร็ว หากพบว่ามิใช่ ให้ดำเนินการได้สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยต่อไป

คำกล่าวหาหรือการแจ้งตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีพยานหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจถึงสาระสำคัญของพฤติการณ์และสามารถดำเนินการได้สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้

ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่ามีมูล ในกรณีที่มีความจำเป็นไม่อาจดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ขยายระยะเวลาการไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยออกไปได้ไม่เกินสามครั้ง ครึ่งละไม่เกินหกสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวน

ความในมาตรานี้ให้ใช้บังคับกับตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดตามมาตรา ๖ ด้วย

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยว่าผู้ใดมีความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๖ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น รวมทั้งบุคคลอื่นซึ่งเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ในการกระทำความผิดดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับ

(๒) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๑) ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับ

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาอันเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๑/๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ด้วยการลาออกหรือเกษียณอายุยังไม่เกิน ๒ ปี จะทำงานในภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกิจการงานทางวิชาชีพโดยตรงกับการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหรืออยู่ในความดูแลของตนในระหว่างวาระการดำรงตำแหน่งหน้าที่ มิได้ (UNCAC)

มาตรา ๑๒ สัญญาใดของรัฐไม่ว่าจะเป็นสัญญาทางแพ่งหรือสัญญาทางปกครองที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ซึ่งมีอำนาจหรือหน้าที่ หากมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้สัญญานั้นตกเป็นโมฆะ

ในกรณีที่สัญญาใดตามวรรคหนึ่งมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุด

ซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาตามประเภทสัญญานั้น แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาและให้คำวินิจฉัยนั้นผูกพันคู่สัญญาทุกฝ่าย

การพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดตามวรรคสองให้เป็นไปโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดกำหนด แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่โครงการของรัฐหรือสัญญาสัมปทานของรัฐหรือสัญญาที่รัฐให้จัดทำบริการสาธารณะหรือจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคหรือแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือแต่บางส่วน มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่าการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ให้บุคคลดังต่อไปนี้สิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขอให้ไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อระงับการดำเนินงานโครงการหรือสัญญาดังกล่าว

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาซึ่งเข้าชื่อรวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าแปดสิบคน

(๒) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน

(๓) ผู้ตรวจการแผ่นดินร่วมกันอย่างน้อยสองคน

ลักษณะหรือประเภทของโครงการหรือสัญญาของรัฐตามวรรคหนึ่ง และหลักเกณฑ์และวิธีการการเข้าชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งตาม (๒) ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องมีหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงได้ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนในกรณีที่ไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วพบว่ามิใช่ ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุด ซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับโครงการหรือสัญญานั้น แล้วแต่กรณี เพื่อสั่งระงับการดำเนินงานโครงการหรือสัญญาตามวรรคหนึ่ง

การไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามวรรคสี่ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมาใช้บังคับโดยอนุโลม ส่วนการพิจารณาและวินิจฉัยของศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดให้เป็นไปโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดกำหนด แล้วแต่กรณี

ในระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดตามวรรคสี่ หากมีกรณีจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายถ้าโครงการหรือสัญญาของรัฐที่ถูกร้องยังคงดำเนินการต่อไป คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาหรือศาลปกครองสูงสุดเพื่อมีคำสั่งระงับการดำเนินงานโครงการหรือสัญญาของรัฐดังกล่าวไว้ชั่วคราวก่อนก็ได้

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดให้มีหน่วยงานพิเศษขึ้นภายในสำนักงาน ป.ป.ช. โดยมีฐานะไม่ต่ำกว่าสำนักและมีบุคลากรที่เพียงพอกับภารกิจเพื่อรับผิดชอบในการกำกับดูแลและการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ตลอดจนให้คำปรึกษา แนะนำแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการรณรงค์เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

เพื่อประโยชน์แก่การป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดทำข้อกำหนดและคู่มือการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดกระทำการอันเป็นความผิดตามมาตรา ๕ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงหกแสนบาท

มาตรา ๑๖ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดโดยทุจริตไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่คู่สมรสหรือญาติของเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดตามมาตรา ๕ หรือมาตรา ๘ ให้รับโทษเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๑๘ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๖ ซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นนิติบุคคล ให้หุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจการของนิติบุคคลนั้น หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในเรื่องนั้น ต้องระวางโทษ

ตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยที่ตนมิได้รู้เห็น หรือยินยอมด้วยหรือตนได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความผิดนั้นแล้ว

มาตรา ๑๙ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศหรือระเบียบโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศและระเบียบตามวรรคหนึ่งที่มีผลเป็นการทั่วไป เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

.....

.....

หมายเหตุ นิยามของ UNCAC

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายถึง (๑) บุคคลใดๆ ซึ่งดำรงตำแหน่งด้านนิติบัญญัติ บริหาร ปกครอง หรือตุลาการของรัฐภาคี ไม่ว่าจะโดยการแต่งตั้งหรือการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะถาวรหรือชั่วคราว ไม่ว่าจะค่าตอบแทนหรือไม่ โดยไม่คำนึงถึงระดับอาวุโสของบุคคลนั้น (๒) บุคคลอื่นใด ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับหน้าที่ราชการ รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่สำหรับหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือการให้บริการสาธารณะตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้น และตามที่ใช้บังคับตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องของรัฐภาคีนั้น (๓) บุคคลอื่นใด ซึ่งกฎหมายกำหนดว่าเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” และเพื่อความมุ่งประสงค์ของมาตรการพิเศษบางประการในหมวด ๒ ของอนุสัญญานี้ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” อาจหมายรวมถึง บุคคลใดๆ ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับหน้าที่ราชการหรือให้บริการสาธารณะตามที่ระบุไว้ในกฎหมายภายในของรัฐภาคีนั้นและตามที่ใช้บังคับตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องของรัฐภาคีนั้น”